

Föreningen Gamla Carlsrona

Medlemsblad

Ritad av Sten Ljungerantz

Kaulskroniten

2:2003

Ett kort inlägg om stadsbudskåren i Karlskrona av Bert Svanstein

Stadsbudskåren har i år verkat i 20 år, och det kan vara på sin plats att konstatera, att samarbetet med Föreningens Gamla Carlskrona är gott. Det bör dock stå klart för alla att det rör sig om två skilda organisationer, som dock båda har en målsättning i sina respektive verksamheter som är av i stort sätt samma karaktär. Kårens bildande var redan under planering i början av 1970-talet genom tre medlemmar i hembygdsföreningen, men "charterdokumentet" för Stadsbudskåren undertecknades först ett tiotal år senare av bl.a. kårens första ordförande, landshövding Camilla Odnoff. Kommunalrådet Gunnar Boström var en av de stora tillskyndarna av kåren och detta skedde i direkt anknytning till konstnären Erik Höglunds "Fiskargummas" placering vid Fisktorget. Föreningen Gamla Carlskrona, Lions Club samt Karlskrona kommun ingick i den arbetsgrupp, som låg bakom arbetet med skulpturens tillkomst. Någon konkurrens till hembygdsföreningen utgör således inte Stadsbudskåren, som just nu håller på med bl.a. femtonde årgången av sin stadsvyer, som kommer att säljas kommande första advent av såväl Stadsbudskåren som Föreningen Gamla Carlskrona. De kulturella utbuden kan även fortsättningsvis ske i samförstånd.

TALTIDNING

**Känner Du någon som önskar få "Kaulskroniten"
som taltidning?**

**Hör i så fall av dig till föreningen på telefon:
0455/ 10191, 10190**

Föreningen Gamla Carlskrona
Organisationsnummer 835000-3482

Postgiro 64 48 62-5
Bankgiro 387-1068

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlskrona, Nr 2, 2003
18:e årgången. Upplaga 4.600 ex. ISSN 0430-8433

Föreningen Gamla Carlskrona, Alamedan 11, 371 31 Karlskrona
Tfn: 0455-101 91 Telefonsvarare: 101 90 E-postadress: info@fgc.nu

Välkomna till vår hemsida adress: www.fgc.nu

Redaktör:

Sten A. Petersson, Tobias väg, 370 22 Drottningsskär, tfn: 0455-33 94 27

För uppgifter i medlemsbladet ansvarar resp. författare.

Föreningslokalen är öppen varje helgfri onsdag kl.17.00-19.00 från september t.o.m. maj, dessutom efter telefonöverenskommelse.

Redaktören har ordet

Så ligger här det 36:e "bladet" framför läsaren.

Först angående *bilden vi efterlyste* i förra numret. Då det inte kom in några uppgifter, lyckades jag själv komma fram till, att det är Samuel Lindahl, som här expedierar sina kunder, i sin ägandes speceriaffär med adress Landbrogatan 8. Den söta unga damen i ljus kappa är fröken Hedvig Pettersson, sedermera gift med urmakaremästare Enok Lindström. Min pappa Nils drev i ungdomen en affärsrörelse, tillsammans med tvillingbrodern Erik. De hade agentur för bl.a. Bjäre margarin, och hade mycket att göra med Samuel Lindahl, som då gått över från minutrörelse till grosshandel. Vänskapen dem emellan bestod, även sedan pappa och brodern gjort konkurs, de svåra åren före andra världskriget.

Många äldre minns ännu "tvillingarna". På denna bild från 1931, ser vi de eleganta unga affärsmännen sittande vid skrivbordet, (med en kund stående i mitten). Det är pappa som talar i telefonen.

Jag minns vägen vi gick genom Kanongränd, då vi var hembjudna till Lindahls. Gränden är borta i dag, men själva namnet var spännande, för en liten grabb. Lindahl bodde i ett stort gult trähus, med balkong i "snickarglädje", mitt emot Järnvägshotellet i Kalvhagen, där gränden mynnade ut i Nya Skeppsbrogatan.

Lindahls hus.

Apropå Kalvhagen, var det den stadsdel där versmakaren och tecknaren Sten Ljungcrantz växte upp. Pappan kom från Västerudden och mamman från Möllebacken, så han var i allt en riktig "Kaulskronit", som själv prövat på sjömanslivet. Det påstås vara föreningens upphovsman, Sven-Öjvind Swahn, som hittade på *Frasse och Klaura*, men det var Ljungcrantz som gav dem ett ansikte, då han under många år illustrerade sina "Backlagsrim" i tidningen Sydöstran. (Rimmen med bilder kom även ut i bokform.) Det föreföll självklart att Frasse skulle vara omslagsbild på "Kaulskroniten" och Ljungcrantz, som då fortfarande var i livet, tillät detta med gillande och uppskattning. Frasse o Klaura har existerat! Frans Karlsson och hans Klara bodde i verkligheten på Björkholmen. Frasse blev nästan ett original där på äldre dagar.

I förra numret fanns en bild där "*Bore*" var med. Jag minns Bore i svart o gult och senare kamouflagefärgad. Hon (*man säger ju hon, även om det är ett mansnamn, om fartyg*) hade ett systerfartyg, "*Filip*" som försvann tidigt. Många minns Bore, allt från beväringar på Aspö och Kungsholms fort, aspöbor och andra passagerare och så de som skötte alla varutransporterna till förläggningarna här ute. Själv växte jag upp vid Kungsbron, där det var liv och rörelse, särskilt under krigsåren.

Bore vid Kungsbropiren, dit en av Karlskrona Ångslups AB:s skärgårdsbåtar är på väg med passagerare. En barkass lägger ut mot ett väntande kryssningsfartyg på redan.

Ofta ställs föreningen inför frågan: "var är Bore i dag?". Det kom ett brev, från Björn Elmberg i Mariestad, som löser den gåtan.

Jag citerar ur brevet: *"Ber att få sända över ett foto av gamla Bore, som nu under namn "Sandön" trafikerar lugnare vatten, nämligen Göta kanal, sträckan Töreboda-Karlsborg.*

Själv är jag född på Hantverkaregatan 7, 6/1 1922. Sommartid bodde vi flera år på Aspö Ryd. Åkte ofta med Bore då, Kungsbron – Aspö Mad, på 1930- talet."

I mars hade föreningen ett välbesökt *debattmöte* på Militärhemmet om Hoglands park.

Samtliga de närvarande var emot ett "Mediahus" med biografier på Kungsplan. Wilhelm Benninge 93 år (*se sid 29, nr 2 2002*) kommenterade detta med: *"Hur många av Er, här i dag, har varit på Bio, när den låg här, vid Kungsplan, i Fribergsska huset? Det har jag! Det gick inte med en biograf här då, så varför bygga en ny här nu?"*

Benninge har tyvärr sedan dess (24/8) lämnat oss för alltid. "Wille" var en kändis i vår stad, som lärare, målare och konstnär. Sin första utställning hade han på Blekinge museum 1934.

Benninges målningar finns i flera offentliga byggnader som Rådhusets trappa och bataljon Trolles matsalar. Han var skicklig på att "konservera" målningar och har förbättrat målningarna i taket på Amiralitetskyrkan och målningarna i Granhults kyrka, en av landets äldsta träkyrkor. Benninge anlätades av turistbyrån som guide, var medlem i Blekinge Sjö- och Jakt-

vårdsförening m.fl. föreningar och så naturligtvis, medlem i Gamla Carlskrona. Han var en sann Kaulskronit, en kunnig och allsidig vän som många av oss redan saknar!

Avslutningsvis skall jag berätta om en brygga och ett skåp och litet däromkring! Samband med föreningen? Jo, jag ingår i den kommitté, som behandlar miljö och stadsplaneärenden inom föreningen, och fick, då jag bor på Aspö, frihet utforma remissvar och synpunkter kring framtida byggnation på Aspö Mad.

Det ansågs inte finnas något kulturhistoriskt värde inom området, varför jag nämnde "Palens brygga" i svaret. Denna var okänd för flertalet i styrelsen och några ledamöter tyckte jag skulle berätta om den i medlemsbladet. Då börjar jag, för att göra det hela lite spännande, i föreningslokalen. Där står Ivar Kreugers gamla "silverskåp", som länge stod som skyltskåp i **Knut Fehrs** affär i Siriuspalatset, kanske landets förnämsta antikfirma på sin tid. (Det ansåg i alla fall skådespelaren Stig Järrel som ofta reste hit.) Antikaffären startades 1914, men låg först i hörnet Ronnebygatan – Smedjegatan. Tempelriddarordens hus, (där jag var NTO-scout i ungdomen) man flyttade sedan över gatan, till där EPA, (numera Åhléns) ersatte några av Ronnebygatans vackraste hus, med en förfärlig byggnad. I Siriuspalatset, på krönet av Coopmans backe, finns i dag en kinesrestaurang i Fehrs sista lokal, den som vi som lever i dag minns. 1956 övertogs affären av Anna-Stina Elmér och Inga Callin. Liknande affärer finns inte i dag i Karlskrona och med vemod minns man de stora drakarna och andra pryglar, sådant som vi ibland kallar "camp"! Längsmed Ronnebygatan, i samma kvarter, fönstershoppade man då gärna också hos Mikado, Elit (finns i dag tvärs över gatan) och Fotohörnan.

Knut Fehr var en ovanlig person, som byggde upp sin affär med att handla varor från orienten. Han fyllde sin stora villa i Nättraby med antikviteter från flera världsdelar.

Villan i Nättraby, i dag ett blickfång vid motorleden in till Karlskrona från Malmöhället, köptes 1936 av direktör P Palén. Hans namn var välkänt i Karlskrona liksom dotterns, Elisabeth gift Stenkula.

Per Julius Palén kom under en epok att tillhöra toppskikten bland Blekinges affärs och industrimän. Palén, känd för sina garverier, bl.a. i Nättraby, hade en egen oceangående flotta, med hemmahamn – just det – på Aspö!

(Palén var född i Pataholm, Kalmar län, 1870 som son till garveridirektören Per Pettersson. Efter yrkestudier i Köpenhamn, Tyskland och Schweiz, kom han så småningom, efter att ha bytt namn till Palén, till Nättraby, där den s.k. Postgården inköptes 1896 och byggdes om till garverifabrik.)

Den driftige Palén kom snart på lönsamheten att köpa hudar direkt från Argentina utan mellanhänder. I och med första världskriget försvårdades importen, varför Palén slog sig på att skaffa eget tonnage och bli sin egen redare. Ångaren Atlanten inskaffades och hamnplats för lossning och lastning för det nybildade rederibolaget "Petra" blev Aspö. Än minner stensockeln till "**Paléns brygga**", nära färjeläget på ön om detta. Mitt önskemål är att man sätter upp en minnestavla över den militära verksamheten på Aspö Mad och då även nämner några rader om "**Palens brygga**".

"Aspöflottan" kom att växa. Rederiet hade även MF Tilli, segelfartyget Lisa, bogserbåtarna Ragnar, Pelle och Olle samt två mindre fartyg. Det finns ännu några äldre som minns denna "oceanhamn" på Aspö. Tomten med bryggan tillhör, mig veterligen, fortfarande familjen Stenkula. Att hamnen placerades här vid egna fritidstomten berodde säkerligen på att Palén ville slippa hamnavgiftsproblemen. (Det är ju känt att rikedom inte kommer av de stora inkomsterna utan av de små utgifterna).

Jag slutar min lilla berättelse där jag började, i föreningslokalen på Alamedan, eller Ö. Amiralitetsgatan, som den förr hette, då den var stadens mest ansedda gata. Några hus här har klarat både *stadsbranden 17 juli 1790*

och senare tiders grävmaskiners järnkäftar. Några magasin i Kalvhagen, allra västligaste delen av Hantverkaregatan (Rådman Lunds hus) Grevagården, Kungshuset och några hus som rivits t.ex. posthuset på Drottninggatan och den gamla handelsgården i hörnet Parkgatan Landbrogatan (Hultens möbler). Den senare var en ovärderlig byggnad med gamla målningar och rik historik. Det finns en färgstark gammal ögonvitnesskildring av branden jag vill citera: *”Det förskräckliga skådespel som denna vådeld företedde, kan ej beskrivas: de hiskeligaste lågor af flerfaldiga färger uppstego ur den svartaste rök och brusade tillsammans likt störtsjöar mot en brant klippa. Knak och brak af fallande hus, jämmerrop och skrik, en outhärdlig hetta, ett eldregn af gnistor i luften och på gatorna, liksom snö i starkt yroäder, förfärligt knallande smällar, som kringkastade stora stockar och antände hus på längre afstånd, utburna husgerådssaker och slutligen möbler handels och matvaror, brinnande på torg och gator med så stark eld, att stenarna sprungo i stycken. Elden följde ej något visst väderstreck. Innan klockan 6 stod staden i ljus låga och brand, hvartill i synnerhet krutcenterna bidrogo, och hela natten, denna förskräckligt långa natt, härjade elden så jämt och utan undantag, att då den mellan kl. 9 och 10 på andra dagen kunde hämmas vid Kalvhagen å ena sidan och Handtverkaregatans vestliga del å den andra, man ej såg annat än skorstenar resa sig öfer de rykande ruinerna. Olyckliga stad! Ditt anseende är försvunnet, dina invånare brödlösa, husvilla och medellösa, ditt hopp är svagt.”*

Olyckliga stad, trots brand, farsoter, grävmaskiners framfart och politikernas blindhet har Du fått anseende som världsarvstad, vi som älskar Dig är stolta att kallas Karlskroniter.

De officerare och burgna köpmän som bodde här, vid Alamedan, ville visa sin ställning i samhället. Vi hyr lokal av KFUM som köpte detta vackra hus, då det gamla skeppsgossehemmet vid Drottninggatan, där man tidigare haft sina lokaler, tjänat ut 1966. Lokalen vi hyr, var tidigare församlingshem åt Amiralitetsförsamlingen. Kakelugnarna (3 st) är från 1700 talet. På gården finns ett lusthus från 1780-talet. (Ett av få som är kvar i dag.) Trädgården är en av stadens äldsta och en oas i staden. Förhoppningsvis skall de gamla järngrindar föreningen erhållit som gåva, och som en gång funnits vid Saluhallen, kunna användas då trädgården nu skall restaureras. Bäste medlem, kom hit till **Din förening**, och njut med oss, lämna tidens jäkt och stress en stund, ta till Dig en känsla av svunna tider. Även Du som inte är medlem är välkommen – kanske vaknar ditt intresse för världsarvstaden då och nu, och Du får gärna bli medlem. Så har jag, under mina 27 år i styrelsen, upplevt att många kommit till oss, för att stanna.

Eder Sten A. Petersson

Några dagar före lövmarknaden 2003 var jag hemma hos Bengt Crona och hans hustru Birgitta, i deras fantastiska hem på St. Möllebacksgänd. Med fantastiskt menar jag inte bara den imponerande interiör de skapat, utan stadens förmodligen vackraste panoramautsikt över Borgmästareffjärden, med de gamla gårdarna mot Borgmästarekajens trädgårdar, nedanför bostaden. Anledningen att jag var här var att titta, inte på utsikten utan på några bilder i Bengts fotoalbum, över hans mångsidiga pappa, Tore Olsson, som var vaktmästare vid Folkets hus sommarteatrar på Ö.Köpmansgatan och senare på gamla "Impan" (Imperialbiografen på Ronnebygatan) och därmed välkänd för många karlskroniter. Han var till professionen bokbindare på Axel Abrahamssons bokbinderi/tryckeri, där vi hitintills tryckt detta medlemsblad. Det visade sig, då jag såg bilderna, att vi hade många gemensamma känningar, bl.a. Gunnar "Loket" Olsson, Bertil Stenholm, biografvaktmästarna Percy Winter, (som jag jobbade med på somrarna på 50-talet, då jag på skolloven var vaktmästare på länsstyrelsen) och Percy Jerlmark (jag gick i samma småskoleklass, som hans dotter) m.fl.

Meningen var några få bilder, då Tore är så välkänd för många äldre Kaulskroniter. Nu innehöll albumen så mycket mera intressant, som bilden på flottans sista båtsmän, varför jag håller min intervjutext till bilderna nedan, så kortfattad jag kan. (Bengt Crona själv medverkade i medlemsbladet nr 1 -2000 och finns där på bild sidan 44.)

Sten A. Petersson

Några bilder ur Bengt Cronas fotoalbum

Tore Augustin Olsson (kusin med välkände Martin Okmark) var en man med många "Järn i elden". De flesta i staden mötte honom säkert någon gång, som vaktmästare på "Impan", eller de som är äldre, på sommarteatern bakom Folkets hus. Kanske minns någon honom som scoutkamrat, eller ledare, eller som ordensbroder i Druidordern. Kanske några minns honom bakom bastuban, bland annat på Sommarteatern, där han medverkade även i musiken, tillsammans med Bengts morfar Fritiof Crona. Eller kanske, om Ni tillhör "båtfolket", möttes Ni på sjön. Sonen Bengt Crona (Crona är Bengts mammas familjenamn) skämtade, att han är så gott som uppväxt på sjön, med motorbåten. Tore Olsson var fascinerad av havet, där familjen gladdes åt fritiden på de soliga fjärdarna. 1958 blev det en sommarstuga på Sturkö. Förmodligen den första som var rent fritidshus säger Bengt, som fortfarande har kvar huset. (En bild på Folketshusorkestern, med Bengts far o morfar, fanns med på sid. 21 nr 2-1990, i en artikel av Elsa Crona-Johansson).

Tore med sonen Bengt (med "tunnband") vid sommar-teatern.

Bengt med sin mor Olga och mormor på samma plats.

Flottans sista båtsmän samlade 1923, stående fr.v. F. O. Magnusson, F. A. Bökelund, A. W. Ekström, A. Svensson och E. W. Berg. Sittande fr.v. A. F. Forsberg, J. A. Gummesson, C. J. Olsson, (= Bengt Cronas fars morfar)

C. M. Söderqvist, E. J. Elmström och O. Pettersson. Dessa trotjänare vid flottans station i Karlskrona lämnade sin tjänst enligt beslutet om båtsmansorganisationens avveckling och övergick till sjömanskåren, vilket var anledning att grupp bilden togs. Ur avvikande uniformssynpunkt anmärkes att fjärde man, övre raden är en s.k. stjärngosse = korpral med underofficers lön och kavajuniform och ekonomistens stjärna i mössan, en anställningsform under en tidsepok i flottan, Femte man samma rad är underofficerskorpral, även det en borttagen grad. Carl Johan August Olsson, den skäggprydda mannen i bildens mitt (född 5/10 1850 i Långaryd, död i amiralitetsförs. 31/12 1929), Tore Olssons morfar, blev skeppsgosse 1865 och tjänstgjorde i Kungl. Flottan till 1928.

Hans skeppsgossenamn var "Tusenbeningen", vilket kom sig av att han var väldigt duktig på att klättra i riggen.

"Scoutstugan", Svenska Scoutförbundets hus, låg i hörnet av V. Prinsgatan och Konstapelsgatan. Huset intill finns ännu kvar, där börjar backen ned mot Norden-skiöldska huset (tidigare Blekinge Museum).

Tore upplevde som scoutledare att få träffa scoutrörelsens grundare och skapare, Robert Stephensen Smith Baden-Powell adlad 1929 till Lord Baden-Powell of Gilwell.

Här sitter Tore framför sitt tält på scoutlägret i Köpenhamn 1924.

Här en bild från "landstormen" 1942. (Tore är nr 2 fr.v. med pälsmössan). Bilden är tagen på Gräsvik

Tore på sin arbetsplats under 44 år, Axel Abrahamsons bokbinderi.

Från Imperialbiografen inför en västernfilmpremiär. Övre raden fr.v. Percy Winher, Elsa Jerlmark, Viola Ekelöf, Aina Winther och Tore Olsson. Iklädd västernkläder Percy Jerlmark. För biobesökare under åren behövs nog inte mer presentation. Året var 1952 och västernfilmen "Mannen från vidderna" med Alan Ladd i huvudrollen.

Imperials föreståndare och maskinist Nils Winther, här i maskinrummet, vid projektorn.

Bengt Crona tillägger här att han, sedan han för nu 6 år sedan, efter 40 år i Stockholm, återkommit till sitt älskade Karlskrona, ofta råkar ut för att gamla kamrater kommit fram till honom och minns, hur roligt de tyckte det var att få vara hans "kompis" i barn och ungdomen. Detta hade inneburit att de fått uppleva gratis matinéföreställningar, med påföljande choklad och kakor, som Bengts mamma bjudit på i Bengts hem.

Tore var kassör i musikerförbundet under många år. På 50-årsdagen uppvaktades han bl.a. av (fr.v.) Gunnar "Loket" Olsson, Stig Hallberg, (Tore själv i mitten) Lundberg Otto-son och Roland Dahlskog.

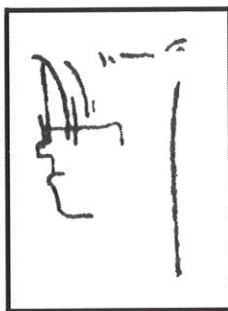
Här är Tore bland sina vänner och ordensbröder under ett möte med Druidordern.

Föreningens ordförande på 70-talet, då jag själv kom med i styrelsen, den av alla älskade Bert Svanstein, har skrivit om en skolkamrat, Nils Holgersson. Artikeln kom ej med år 2000, då 1943 års studenter firade 57-års jubileum, varför jag tyckte det var lämpligt nu, då man i våras firat 60-års jubileum. Förutan Berts insatser och popularitet tror jag aldrig föreningen kommit att växa som den gjorde. Tiden med honom finner jag oförglömlig och i nummer 2:2001 fanns en artikel om detta. Han är också drivkraften bakom dessa klassträffar, då man numera träffats i vår föreningslokal. I Berts studentklass återfinns både boktryckaren Nisse Abrahamson, som även han betydde mycket för föreningen i uppbyggnadsskedet, grundaren Sven Öjvins son, den välkände professorn och Lundavetaren Jan-Öjvind Swahn, folkbildaren och författaren till flera av våra böcker, Sigfrid Leanders dotter Malin, Erik Langemarks yngre broder Paul Langemark, Walter Häggemo som medarbetat i bladet och många mer eller mindre kända personligheter. Om en av dessa senare, Nils Holgersson, skall Bert berätta här.

Redaktören.

Läroverksadjunkten i Vansbro, Nils Holgersson, glömmer aldrig sina studentkamrater i Karlskrona, årgång 1943

Av Bert Svanstein

Nils Holgersson-karikatur av klasskamraten Ingemar Höglund.

Med stor regelbundenhet har 1943 års karlskronastudenter jubilerat. När nu millenniumskiftet inträffade, var det ånyo en trivselträff, detta för firandet av de gångna 57 åren.

En av studentkamraterna har aldrig kommit till dessa 10-tal träffar, men han har ändå levt med oss i sina tankar. Hans skriftliga hälsningar har

formulerats på ett sätt, att hans nedtecknade minnesbilder från skollivet på 1940-talet mött kamraternas "stora jubel" när de upplästs av undertecknad, i egenskap av en av arrangörerna.

Nils Holgersson var i sin ungdom bosatt i Nättraby, han blev efter sina akademiska studier läroverksadjunkt i Vansbro, där hans hustru för övrigt har varit rektor. Jag minns mycket väl Nils, där han vid sidan av Ingmar Höglund, blivande teckningslärare i Karlstad, i klassrummet hade en förträfflig utsikt inte minst då över "flickorna vid fönstret". Ingmar var från unga år en charmant karikatyrtecknare, varvid han utöver klasskamraterna även fångade "vyer" över våra pedagoger såsom de välkända lärarna August Hallenberg och Gottlieb Wirde, bägge på sin tid välkända hembygdsforskare. Det är skilda minnesbilder från skollivet den gode Nils på ett trivsamt och skickligt sätt beskrivit. Han har även givit sitt medgivande till en publicering härav. Självfallet bör läsaren uppfatta denna beskrivning med all önskvärd förståelse, det som en gång var av kanske allvarlig natur blir med åren enbart roliga ungdomsminnen. Att Nisse Holgersson skall bedömas som den gode pedagogen, han har blivit, kan bl.a. styrkas av att han var populär lärare för Björn Skifs, och att han var jagad av Lasse Holmqvist att ställa upp i dennes TV-program, vari just Skifs var huvudpersonen.

Nu till Nils Holgerssons korrespondens med oss studentkamrater. Redan i maj 1983, då våran studentkull var i 60-årsåldern, skriver han så här: "Jag har tyvärr inte möjlighet att komma, vilket jag gärna hade gjort, ehuru det är beklämmande att se alla vackra flickor förvandlade till gamla, skrynkliga kärringar och alla spänstiga ynglingar till tarvliga gubbar, i synnerhet när man själv är i fysisk och psykisk toppform." Tjugo år tidigare – 1963 – lade han andra synpunkter på att han var förhindrad komma. Så lät det då: "Ehuru jag förstår, att Ni kommer att sakna mig, måste jag med sorg tacka nej till träffen den 25 maj. Jag kan inte ta ledigt när som helst, utan måste, genom arbete bidra till min familjs försörjning. Den 25 maj slutar jag arbetet klockan 12.45. En enkel räkneoperation ger vid handen, att jag för att vara i Karlskrona klockan 13.00 måste hålla en genomsnittsfart av 2.400 km/tim (60 mil på 15 minuter). Våra vägar är tjälskadade och tillåter icke sådana hastigheter."

Till 55-årsjubileet 1998 fick jag ett brev från Nils Holgersson, handskrivet på åtta sidor. Självfallet kan jag inte här ge plats åt allt han skrev, men låt mig försöka välja ut godbitarna.

Han tackade nej till att komma, men tillägger sålunda: "Inte i min vildaste fantasi inbillar jag mig att Ni saknar mig eller tycker, att ett jubileum utan mig blir en torftig tillställning, knappast värd att arrangera". Så fortsätter han, "så här många år efter studentexamen kan jag inte erinra mig, att jag var till stor

glädje för mina skolkamrater. Dock måste Anita Heller (Ah!) och Karl Georg Åsell ha uppskattat min insats under det muntliga examensprovet. Vi tre utgjorde en grupp. Min närvaro i gruppen gav så kallad kontrastverkan, varigenom Anita och Karl Georg kom att framstå som sällsynt begåvade. De stod alltså i en viss tacksamhetskuld till mig." Så fortsätter Nils med vår historielärare lektor Arnell. "Denne, den glade gamängen" sammanfattade en gång mina prestationer i historia. Med rynkade ögonbryn och sorgsen blick sa han "Holgersons kunskaper är inte mycket att hurra för". Jag såg mig om i klassen och påpekade försynt, att jag inte hört något hurrarop. Arnell reagerade på ett sätt, som kom mig att misstänka att han saknade humor. Kanske var det så, att han inte hade någon humor och inte heller saknade den". Nils, som var bosatt i Nättraby, hade liksom elever från Ronneby, Eringsboda, Törnåkra och Skearyd m. fl. platser dagligen fått resa till skolan i gengasbussar eller som i Nisses fall med ångslup. Hans kommentar, "Höststormarna på Danmarksfjärden utanför Sjuhalla, kunde knäckt svagare individer, men var för oss ett stålbad, som gav oss kraft att utstå vilka strapatser som helst, senare i livet" är talande.

Han fortsätter "En enkel matematisk operation visar, att jag under åtta års resor med Nättrabybåten (hastighet 6 knop) tillryggalade 12.000 nautiska mil, en sträcka som är längre än avståndet från Nordpolen till Sydpolen." Så berättar Holgersson om en händelse, då han genom skolvaktmästaren blev kallad till skolans rektor. Denne hade fått erfara Holgerssons sena ankomst till skolan, och då erfordrades en förklaring. "Rektorn spände sin isblåa blick i mig, den blick, som fick de flesta att erkänna inte bara begångna förseelser utan även sådant de bara flyktigt funderat på att göra men aldrig satt i verket." Vid ena väggen hade rektorn placerat en plansch, som visade bärligheten hos isar i varierande tjocklek. Som exempel angavs "4 cm bär en karl", "15 cm is bär en häst med ryttare", "20 cm is bär en lätt automobil" o.s.v. Rektor pekade på planschen och kommenterade samtidigt "Läs". Först då förstod Nils anledningen till att han var kallad till skolans store ledare. Någon dag tidigare hade Nils Holgersson, en iskall vintermorgon, som vanligt åkt med Nättrabybåten, som inte orkat fram till bryggan vid Borgmästarfjärden. Båten hade fastnat ett hundratal meter från land, och detta hindrade ingen av passagerarna att stiga ut på den halvmeter tjocka isen för att promenera mot land. Nils var ett undantag härvidlag, han erinrade sig, att han en gång lovat sina föräldrar att inte beträda förrådiska isar. Att så händelsen inträffade lägligt för att slippa första lektionen, då han inte tillräckligt läst på läxan, kvarstannade han på båten i väntan på bogsering. Rektor hade tydligen lagt märke till, att Nils var den ende eleven, som inte kommit till skolan i tid. Han visade ingen förståelse för det löfte, som givits

till Holgerssons föräldrar. Röstläget och ansiktsfärgen steg till imponerande höjder. Till slut skrek han "Tror Du , att Du väger mer än ett järnvägslokomotiv?". Nils kommenterade, att " jämfört med de frågor lärarna brukade ställa var denna lätt att besvara. Smal och liten som jag var, vägde jag lätt i jämförelse med de små loken på Nättraby-Alnaryd-Älmeboda järnväg, men jag tyckte, att frågan var av mindre vikt, och återkom till mitt löfte till mina föräldrar. Det gjorde honom ännu mer upprörd och hans sätt mot mig var sådant, att jag började förstå, att han inte tillhörde de rektorer, som pläderar för ökat elevinflytande i våra skolor". Så kommer vännen Nils in på ett lördagsmöte med matematiklektorn Holm på en av stadens biografer. Nils påpekar, att han under skoltiden inte var särskilt framåt i umgänget med flickor, men vid detta tillfälle hade han vågat sig på att bjuda en flickskolelev på bio, han trodde sig vara" vansinnigt förälskad" i henne. Han skriver "det är jag fortfarande, trots att hon sedan blev gift med en för mig förhatlig man, som inte var henne värdig. Nu är hon död sedan många år, men i mitt minne dör hon aldrig."

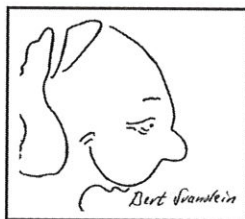
Nils hade köpt platser på näst sista bänkraden, och i sin okunnighet och blygsel funderade han över huruvida, han kunde taga flickans hand i sin. "Om jag inte gjorde det, skulle hon kanske tycka, att jag var en barnslig liten pojkestackare, som inte vet hur man betar sig i umgänget med flickor. Men om jag höll henne i handen, skulle hon kunna uppfatta mig som en hämningslös sexgalning, som lurat med henne på bio i skummaste avsikter". Om sina funderingar därvidlag tänker Nils just, då en mörkklädd man i guldbågade glasögon träder över tröskeln – lektor Sture Holm. Han kom till Nils förskräckelse att sätta sig just bakom det "unga paret". I tankarna förelåg ett ögonblick för Nils, att han kanske skulle falla ihop och svimma eller rent av avlida av chock. Han tog sig dock i kragen och reste sig med att artigt säga "God afton lektorn!". Denne besvarade hälsningen, och till Holgerssons häpnad, kommenterade lektorn "Jag förstår, att det inte rört sig om någon livshotande sjukdom". Någon anmälan om skolk blev inte av. "Han är i tacksamt minne bevarad. Han kan inte hjälpa att jag aldrig uppfattade filmens innehåll och att jag nog inte höll flickans hand i min."

Så slutar Nils Holgersson med ett roligt PS "Jag glömde meddela Dig, att jag på grund av skäl, som jag inte kan erinra mig, tyvärr måste tacka nej till Er inbjudan. DS"

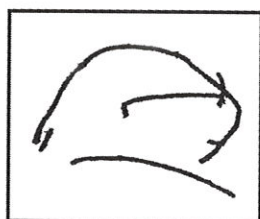
I det första tillägget berör Nils sina prestationer i biologi. Han säger sig än idag skämmas över sina prestationer att samla växter. Under sommarlovet skulle 25 växter insamlas. Han Skriver: "Hela naturen var full av lämpliga objekt. Ändå hände samma sak varje år. Jag uppsköt dag för dag vad som borde gjorts för länge sedan. Sent dagen före inlämnandet av växterna kunde

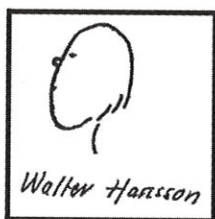
Per Arne Tove

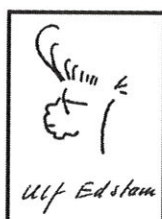
Bert Svanstein

Rune Casslén

Walter Hansson-Häggemo

Ulf Edstam

N. E. Asklund,
Engelskläraren

man i Nättraby se en flitig skolgosse, som lyste med sin ficklampa i dikesrenar och ängskanter. Han hade svårt att förstå att sommarens rika blomsterprakt var ett minne blott. Jag är ledsen att säga, att vi i vår klass hade en inställsam gosse, som inte nöjde sig med att inlämna stipulerat antal växter utan ville imponera på en lättlurad lärare. Han lämnade in växter i ett sådant antal att han fick mig och andra normala elever att framstå som lata och odugliga. Inte tror jag att han insåg att han måste ha skövlat naturen, när han utplånade växtligheten på ett sätt, som kommer mig att tänka på de egyptiska gräshoppsvärmarna. Han var en liten energisk gosse med svart lugg. Vad han hette minns jag inte, men jag tror han hade ett fågelnamn, Hök eller Gök eller Swahn eller vad det var. "DS.

I andra tillägget kommer Nils först in på gymnastiken. Han menar, att många elever, som genomlidit gymnastiktimmarnas plågor, helst hade sett att P.H. Ling "den svenska gymnastikens fader" hade förblivit barnlös. "Vilken känsla av obehag grep mig inte, när kapten Mellbom kommenderade fram bockar, plintar, hästar och kameler. Mina vältränade och spänstiga kamrater hoppade som kängurur utan ansträngningar över dessa redskap, som bättre hade passat i en tortyrkammare. I bästa fall lyckades jag ramla och inte skada mig värre, än att jag för egen maskin kunde ta mig från olycksplatsen." Vad gäller sångundervisningen uttryckte Nils sina problem att inte ha musiköra eller sångröst. Han erinrar sig med förskräckelse när Torsten Wall kallade fram var och en, att inför hela klassen sjunga, "Fjäril vingad syns på Haga". "Sångens ädla känslor föder, har det sagts men min sång väckte inga

ädla känslor och Torsten Wall behövde inte anstränga sig för att behärska sin entusiasm.”

Så själva ”klimax”, Nils Holgerssons personliga bekännelse. ”Visst skulle jag presterat bättre studieresultat om det inte funnits några flickor i klassen. De bidrog till att störa koncentrationen under lektionerna. En minns jag särskilt väl. Jag beundrade henne i smyg och på avstånd. Hon var ljus och vacker och hennes frisyrer väckte min beundran. Än i dag vågar jag inte avslöja vad hon hette i förnamn och inte i efternamn heller.” Här slutar Nils Holgerssons brev under åren sedan examensåret 1943. På alla kamraternas begäran och som sagt med vännen Nils Holgerssons välvilliga tillstånd låter jag detta ”Nils-kåseri” gå till eftervärlden tillsammans med några karikatyrer av Ingemar Höglund.

JULTOMTARNA

har betytt mycket för många karlskronabor

Sällskapet Jultomtarna bildades 1877 och huvudsyftet var, att samla in pengar, för att kunna hjälpa ”obemedlade” barn, företrädesvis med kläder. Pengarna fick man in, inte enbart genom föreningsavgifter och gåvor, utan också genom soaréer. Även föreställningar, anpassade för barn, med sagospel, tomtar, troll och en myckenhet med musik och sång visades vid jultider. För många av de små artisterna var detta en inspiration till fortsatt teaterverksamhet.

Man hade också, ungefär vartannat år, operettföreställningar. De hann bli många. Man kan undra, om någon småstad i Sverige har invånare, som sett så många operetter och revyer – och då inte endast ”örhängena” – utan *alla*. Här medverkade stan´s amatörstjärnor och tomtar och troll förvandlades till tjugiga operettartister i kör och balett.

Men tiderna förändrades och Sällskapet Jultomtarna upphörde efter 100 års verksamhet år 1977. Givetvis med en stor avskedsföreställning i form av en minneskavalkad.

Pengarna, som fanns kvar, då?

De fonderades för att – som den sista styrelsen beslöt – avkastningen så småningom, med välvilligt bistånd av Föreningen Gamla Carlsrona, skulle delas ut till teater, musik eller annat kulturellt intresserad ungdom.

Kanske tänkte vi på alla dem, som inte får chansen att vara tomtensise, trollunge eller tjugig operettartist.

Fondavkastningen har delats ut ett flertal gånger, i samband med Föreningen Gamla Carlsronas årsmöten. Men nu har tid och inflation, gjort att penningbeloppet ter sig ängsligt litet. Därför är vår vädjan – den som har möjlighet, sätt in en slant (stor, liten eller mittemellan) på Jultomtefonden. Allt är välkommet.

För Jultomtarnas sista styrelse, Gun Ekedahl och Eva Malmgren (smånissar)

Postgiro:

64 48 62 – 5 Märk talongen JULTOMTEFONDEN

1943 års Karlskronastudenter på nytt besök i Föreningen Gamla Carlscrona

När studenttårgången 1943 i Karlskrona skulle fira sitt 60-årsjubileum var planeringen redan fastställd, att programmet skulle inledas i Föreningen Gamla Carlscronas lokaler. Kerstin Petersson samt Gun Ekedahl stod på berömvärdt sätt för värdskapet, vari ingick utöver kaffesamkväm och filmvisning många nya anslutningar till medlemsregistret. Fotografen Mattias Mattisson, Sydöstran, tog en samlingsbild på jubilarerna i den vackra trädgården Alamedan 11.

På övre raden ses från vänster Margareta Brinck-Persson, Ove Håkansson, Paul Langemark, Bert Swanstein, Walter Häggemo, Nils Abrahamsson, Axel Holmqvist, Lennart Gredeby, Lennart Persson, Maj-Britt Augustsson-Håkansson, Bengt Månsson samt Haldo Persson.

Sittande från vänster Ingrid Iggstrand-Bindekrans, Hugo Lindstedt, Malin Leander-Mjöberg, Rune Casslén och Lars-Olof Turesson. Uno Håkansson och Haldo Persson är "ingifta" och tog således inte sin examen i Karlskrona.

Aktuella skoljubileer i Karlskrona bör observeras om möjligheten att i sitt firande även inlägga ett avsnitt i vår av oss alla uppskattade hembygdsförening, precis som 1943-orna gjorde den 30 maj 2003.

En liten filosofi, av en jobbare som just gått i pension, och är på väg hem, från sin sista arbetsdag, på Karlskrona Örlogsvarv.

av Martin Okmark.

*Hörde Ni den långa signalen som ljöd
det var en hyllning till mig, det enda man bjöd
förutom dessa blommor förstås, kamraternas gratulation
det är en stor dag för mig i dag, jag går i pension.*

*Det känns allt lite konstigt djupt härinne
det är inte glädje allt jag känner
man har så många minnen, så många vänner
som man gärna vill träffa därinne
men nu är jag i pension
konstigt, det som jag längtat efter så mången gång*

*Jag minns när jag som parvel första gången
bland skäggiga män gick genom porten in
jag kände mig rätt stolt för att jag fick vara med
och ganska snart jag lärde mig jargongen.
Vi åkte ej till vårt varv i flotta bilar som vi gör nu
fick börja arbeta klockan sex på morgonen
och hålla på till kvällen klockan sju
då var man lite trött när man kom hem
med maten var det si och så
och det var många munnar om den.*

*Trots alla dystra minnen från denna tid
så längtar man tillbaka till den frid vi hade då
men som nu förstörs av kampen om pengar och tid.
Tänk alla dessa tidsstudier vi håller på varandra
vad skall de vara bra till den korta tid vi vandra
här på vår jord som är så vacker och skön blott om du vill
men då skall vi alla tillsammans hjälpa till.*

Örelogsvärket vid dockorna

*Stanna till ett tag på vägen och grunna lite grann
jag tror Du blir förlägen, Du skäms nog och ibland
för skall jag vara ärlig och säga vad jag vill
så är det hemskt att skåda hur en del kan ställa till
och märk väl mina herrar, att Karlskrona Örelogsvärket
det är en gåva från kung Karl, det är ett kungaarv
och det skall Ni förvalta väl, det var väl så han sad
för gör Ni inte det, så går det illa för vår stad.*

*Nåväl Ni svarar då, man skall väl följa med sin tid
för all del, men det kan väl göras utan strid
se på alla dessa avtal vi varje år får fram
som man mot var sin man med var sin kniv, jag tycker det är skam
att människor i samma land skall vara så skilda åt
för faktum är, vi sitter allihop i samma båt
och därför om man tänker rätt, så blir man ju förlägen
när allting kan bli så lätt, ifall vi möts på halva vägen.*

*Nej här står jag och pratar som den värste proletär
det behövs väl inte nu när jag är pensionär
förlåt den gamle gubben, han menar ej så illa
de ord som han har sagt är från en hemmagjord postilla
men på det sista bladet, står det som passar för de flesta
håll in din armbåge ibland, och trampa inte på din nästa
och så till sist ett litet ord, det är så svårt att finna det
fast vi talar om det varje dag - Jämlikhet !*

FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONA

Bildad 1945

Sveriges största Hembygdsförening

Presentation av våra böcker, kort, Carlschronagram

Gör en beställning och föreningen levererar artiklarna snarast. Ni betalar det pris som står angivet i reklambladet. **OBS!** Portokostnad tillkommer.

Efter succén med nyutgåvan av "Sjömännens stad" är det ånyo detta år dags för en NYHET på vår boklista. Som årsbok 2003 kan vi presentera journalisten och karlskronaflickan Åsa Håkanssons utgåva "Barn av sin tid" med undertiteln "Med Karlskronabarn genom 1900-talet". Boken kommer att finnas till försäljning hos FGC 1:a advent (30 november). Välkommen med din beställning.

BÖCKERNA OM DIN HEMSTAD KARLSKRONA FINNS HOS DIN HEMBYGDSFÖRENING

Det finns fortfarande möjlighet att köpa böckerna som presenterar vår stad ur konstnärerna Erik Langemarks och Tore Noblings perspektiv. De båda tillskyndarna av denna Sveriges största hembygdsförening.

LÄS OM STADENS HISTORIA

KARLSKRONA 300 ÅR av Rune Hillbom, Agnes Wirén och Erik Langemark

VÅR FÖRSÄLJNING AV VYKORT ÄR ALLTID AKTUELL.
 Med hjälp av våra trevliga vyer från vår "gamla" stadsbild kan du önska
 God Jul till dina vänner..

BORGMÄSTAREGATAN

LANDBROGATAN

JULKORT

JULKORT

JULKORT

RONNEBYGATAN

GLÖM INTE ATT BESTÄLLA AV VÅRA MYCKET OMTYCKTA CARLS-
 CRONAGRAM MED MOTIV FRÅN VÄRLDSARVSTADEN. PRIS 10:–,
 kuvert ingår i priset.

AMIRALITETSKYRKAN

AURORABASTIONEN

RÅDHUSET

Övriga erbjudanden ur ÅRSBOKSSORTIMENTET finns fortfarande i lager.

Bilder - Minnen - Min Rikedom av Bengt Andersson

Livet är en gåta av Ernst Alvik

Två Karlskronaföretag av författarna Kjell Nilsson och Stig Larson

Det gamla fotografiet av Åke Ulvesjö

Flottans musikkår av Per Rostin

Hemma vid varvsmuren av Bengt Andersson

Resor till Karlskrona, skildringar sammanställda av Torsten Samzelius

Vårt erbjudande om bokpaket omfattar nu två olika paket.

1. Flottans musikkår samt Hemma vid varvsmuren till ett pris av 200:-.

2. Flottans musikkår, två Karlskronaföretag och I Hakkorsets skugga till ett pris av 250:-.

Välkommen med Er beställning.

Dessutom säljer vi följande:

Sjukvård i Hakkorsets skugga, Greta Erhamn	40:-
Rävarumpa, Ängel och Törnrosa, Meta Ottosson	100:-
Sjömännens stad, Erik Hägg	100:-
Karlskronavyer, utgivna av Stadsbudskåren, häftena 6,8,10-12	50:-
Reveljboken, ett 20-årigt perspektiv sammanställt av Bert Svanstein och SvenOlof Bergström	50:-
Medlemsnålen	25:-

BESTÄLLNINGSLISTA, porto tillkommer.

	Antal		Antal	
Vykort Ronnebygatan	2:50	Rävarumpa, Ängel och Törnrosa av Meta Ottosson	100:-	
Borgmästaregatan	2:50	Sjömännens stad av Erik Hägg	100:-	
Landbrogatan	2:50	Bilder-Minne-Min rikedom, Bengt Andersson	150:-	
Sjömanskåren	2:50	Livet är en gåta, av Ernst Alvik	150:-	
Gallionsparken	2:50	Två Karlskronaföretag, Kjell Nilsson, Stig Larson	190:-	
Amiralitetsgatan	2:50	Det gamla fotografiet, av Åke Ulvesjö	130:-	
Övrigt		En stadsvandring med Erik Langemark	220:-	
Karlskronavyer *)	50:-	Flottans musikkår av Per Rostin	120:-	
Reveljboken	50:-	Hemma vid varvsmuren, Bengt Andersson	180:-	
Sjukvård i Hakkorsets skugga	40:-	Resor till Karlskrona, Torsten Samzelius	150:-	
Medlemsnål	25:-	Tore Nobling	140:-	
CARLSCRONAGRAM		Karlskrona 300 år, pris per del	275:-	
Amiralitetskyrkan	10:00	Paketpris samtliga 3 delar	750:-	
Fredrikskyrkan	10:00	Bokpaket 1 (se ovan)	200:-	
Gamla Teatern	10:00	Bokpaket 2 (se ovan)	250:-	
Högvakten	10:00	Karl XI statyn	10:00	
Klockstapeln	10:00	Kungsbron	10:00	
		Stortorget	10:00	
			Stadshotellet	10:00
			Tyska kyrkan	10:00
			Vattenborgen	10:00

*) v.g. ange önskat nr på häftena av Karlskronavyerna

Dessutom beställer jag: _____

Postgiroinbetalningskort medföljer leveransen

Namn _____

Adress _____

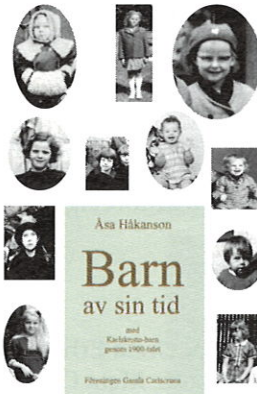
Postnummer _____ Postadress _____

Telefon _____ / _____

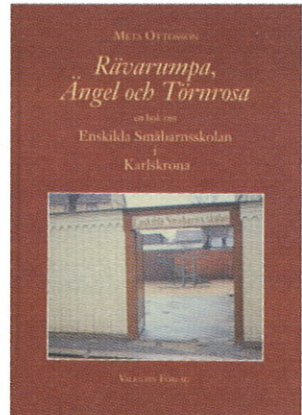
I lager just nu!

”Sjömännens stad”

”Barn av sin tid”

”Rävarumpa, Ängel och Törnrosa”

Frankeras med
vanligt
brevporto

FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONA

Alamedan 11

371 31 KARLSKRONA

Åsa Håkansson har, som jag berättat tidigare, skrivit artikelserie om "Våra broar" och berättar fakta om Pantarholmsbron, Brohålan, Ekholms- och Saltöbroarna och Långöbroarna. Bildmaterial, förutom den tavla, målad av Kerstin-Dahlén Lundgren, Åsa äger, har hon bett mig komplettera med, liksom bildtexter. Långöbroarna hade, i Åsas korrektur, plats som avsnitt tre, men Åsas avsikt är att jag, med full frihet disponerar artiklarna efter behov. Då nuvarande Långöbron fyller 50 år denna höst, passar det mig, att presentera denna artikel. Den första långöbron, en enkel konstruktion på i dyn nedslagna pålar, tillkom på Långö tomtägares initiativ, 1905. Med denna bro från Pantarholmskajen kom villabebyggelsen igång på ön och det municipalsamhälle bildades, som kom att vara fram till inkorporeringen med Karlskrona, 1931 (läs om detta, sid. 20 nr 1 2002). Då den gamla pålbron (se bild ovan) hade gjort sitt, pålkonstruktionen höll naturligtvis inte så länge, byggde man snett ut från brofästet, över mot lampfabriken, en ny, högre pålbro till Långö. Erik Langemark gjorde i ungdomen en oljemålning av denna bro, som jag minns, från min tidiga barndom, då min kära mormor bodde på Pantarholmskajen 18.

*Gamla gångbron till Långö
Oljemålning av Erik Langemark*

Min nu 90-åriga mamma påstår, att den byggdes i hennes barndom, för att ersättas på halva 40-talet med den "provisoriska". Det är denna bro som ännu fanns kvar, då man byggde en pontonbro, vilket Åsa berättar om nedan. Fotot på denna bro, som officiellt kallades "Provisoriska långöbron" är taget 26/5 1947. Man ser här fundament från tidigare bron. Noteras att gatubeläggningen fortfarande var grus.

Journalisten, Åsa Håkansson, har ju medverkat i bladet tidigare och skrev om sin familj i nr 2 1997, under rubrik: "Min farfar hette Alfred Håkansson". Många av oss minns säkert hennes föräldrar Sven och Märta Håkansson både från färghandeln och som välkända Kaulskroniter. Märta Håkansson var, en hängiven föreningsmedlem, som ofta besökte oss i föreningslokalen och som jag lärde känna väl. Åsa är författare till årsboken nu till jul, om flera generationers kvinnoöden i Karlskrona. Ett julklapptips eller som egen läsning vid granen i år.

Redaktören.

Våra broar

Långöbroarna av Åsa Håkansson

Långöbron, som de flesta av oss i övre medelåldern minns den. Akvarell av Kerstin Dahlén-Lundgren

Läser man mellan raderna i gamla skrifter, protokoll och utdrag ur offentliga debatter förstår man, utan att vara världens geni, att förhållandet mellan långöborna och pantarholmsborna inte var det bästa för ungefär 100 år sedan. Det dröjde många årtionden innan det rättade till sig.

När Karlskrona grundades ingick inte Långö! Ön ingick i hemmanet Hästö som i sin tur tillhörde Augerums socken. 1769 köpte borgerskapet i Karlskrona hemmanet Hästö och från början utarrenderades Långö till en fiskarebonde (jo det hette så om dem som bedrev både jordbruk och fiske) som kobetesö. Inkomsterna från arrendet användes bland andra inkomster för att bekosta de utgifter man hade för staden Karlskrona.

I början av 1800-talet blev det strid inom stadens hank och stör över inkomsterna från mulbetet – staden behövde nämligen anställa fler nattvaktare och ansåg sådana skattebetalare som inte tillhörde borgerskapet (t ex andra fastighets- och markägare) att också de skulle få inflytande och medbestämmande över mulbetet på Långö.

I slutet av 1800-talet började bostadsbristen bli svår i Karlskrona och 1861 såldes Långö till privatpersoner som inte tänkte sig enbart inkomster från mulbete utan framförallt till att stycka av tomter för bostäder. Långö såldes

På detta gamla foto, från 1910-talet, (detalj ur bild av C A Månsson, i boken Karlskrona-bilder) där vi bland annat ser utfyllnaden, som skulle bli Tullparken, mellan järnvägsbanken i förgrund och infartsvägen (med Hjelmiska magasinet) ser vi det ännu, i bakgrunden, mycket glest bebyggda Långö. Vi kan, om vi granskar bilden noga, även se en del av den gamla, låga bron, byggd på nedslagna pålar, från 1905, vid det ljusa huset på Långösidan. Brofästet till denna finns ännu kvar.

bit för bit mellan 1900–1913. På tomterna byggdes flerfamiljshus, oftast med 2–4 lägenheter, varje lägenhet 1–2 rum och kök.

De som bodde på Långö arbetade mestadels i Karlskrona men Långö tillhörde fortfarande administrativt Augerums socken. 1900-talets första 10 år diskuterades mycket fram och tillbaka. Invånarna på Långö ville tillhöra Karlskrona stad. Men staden ville inte inkorporera ön – det var många utgifter förknippade med sådan geografisk utvidgning av stadens ansvarsområde. Och Augerum ville inte avstå från de skatteinkomster som man ändå hade från Långöborna. Till slut tog de boende saken i egna händer och bildade ett självstyrande municipal som var administrativt klart 1913. De stora och kostsamma frågorna var, bro, vägar på ön, belysning, barnmorska och brandberedskap.

Det hade redan 1905 byggts en pålbro mellan Långö och Pantarholmen. Vid brofästena var det många och ofta återkommande slagsmål mellan långöbor och pantarholmsbor – vilket noterades bl a på kommunfullmäktiges möten! Bron var till förargelse också på annat sätt. Isarnas härjningar underminerade den låga bron och underhållskostnaderna blev bara större och större.

1930 byggdes därför en ny bro mellan Långö och Karlskrona – denna gång från södra Långö till Borgmästarekajen. Inte var det med frid och fröjd kommunen och municipalsamhälle samsades om den bron. Karlskrona vägrade t ex att betala för den gatlykta som stod vid brofästet på Långö – för den marken hörde till municipalen!

1932 röstade stadsfullmäktige i Karlskrona nej till att inkorporera Hästö och Långö.

Långöbron med "lilla Pantarholmen" som tillhörde Långö i bakgrund. Denna bro är i dag endast tillåten för cykel o gångtrafik. De blir allt färre men ännu finns många äldre som kallar denna bron för "nya Långöbron". Bilden är från 1961. Det var här man föreslog en utfyllnad av fjärden för att bygga punkthus. Det nu förhoppningsvis nedlagda förslaget väckte folkstorm och höjde blodtrycket i Gamla Carlskronas styrelse.

Kostnaderna skulle bli för höga! 24 röster mot – 15 för. Då vände sig Långöborna direkt till regeringen som snabbt bestämde att fr o m 1 januari 1934 skulle bl.a. Långö införlivas med Karlskrona stad. Staden skulle därtill ersätta Augerums socken för förlorade skatteinkomster i tio år!

Bron förkortade vägen för många långöbo som arbetade på varvet. Men 1951 var katastrofen nära. Trots att en bro beräknas vara i kanske 50 år så var denna bro underminerad redan efter 20 år. Dykare som skickades ned för att undersöka brofundamenten upptäckte att stora delar av dessa låg i bitar på sjöbotten. Bron stängdes för all trafik.

2 dagar senare bestämdes att ingenjörstrupperna i Eksjö skulle tillfrågas om de som övning skulle kunna bygga en bro bredvid pålbron som fortfarande fanns kvar.

Jodå – ytterligare två dagar senare började 115 brobyggare kl. 08.00 bygga en bro – kl. 14.37 var bron klar att användas av fordon!

Pontonbron byggd av Ing. 2 på 6 timmar 1951.

*Här ett foto taget 18/7 1979,
av den bro som används för
fordonstrafiken till och från
Långö i dag, och som nu
fyller 50 år!*

Denna ingenjörskonstens snabbhetsprov användes nästan på dagen 2 år – 15 oktober 1953 invigdes den bro som används än i dag – men pålbron, den fick skatta åt förgängelsen, då pontonbron togs i bruk.

Källor:

Lennart Kristiansson: Långö från kobete till municipalsamhälle.

Karlskrona stads historia, Janrik Bromé 1934.

Karlskrona 300 år, Agnes Wirén 1986.

Helt apropå!

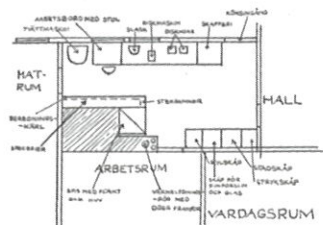
Apropå Åsa Håkansson's tavla av Kerstin Dahlén-Lundgren, i artikeln om Långöbroarna, kan jag inte motstå att ta med en bild, en del av ett gulnat uppslag, ur "Husmoderns Köksalmanack 1955". Där skriver man om konstnärinnans hem i Karlskrona. Kerstin, mycket duktig, speciellt i akvarellteknik, är väl känd för de många flickor, som hade henne som lärare i teckning på "Hönshuset", som vi grabbar i "Högre allmänna", lite nedlåtande, kallade flickläroverket, vid S. Smedjegatan-Alamedan.

Själv känner jag henne ganska väl, då hon umgicks med min färgstarka faster Nemie.

Boken! Ja den hittade jag i mitt eget lilla hembibliotek, med litteratur av de mest skilda slag. Därvidlag är jag nästan lika "tokig" som min kära faster Nemie, vars hem kallades "Nävrägöls museum". Hon hade otroligt med prylar, det hörde till min barndoms höjdpunkter, att få "botanisera" bland dessa, men det är en helt annan historia.

Det gamla köket som blev nytt

Västra Vittusgatan 9 i Karlskrona är ett gammalt 1700-tals hus med en ung familj full av roliga och nya idéer. Här bor nämligen disponent Hans Lundgren med fru Kerstin och tre pigga och glada barn. I deras trevliga och helt nymoderniserade lägenhet har fru Dahlén-Lundgren fått planera köket helt efter egen önskan. Titta på planen här nedan och sedan på bilderna och ni kan följa hur hon genom god planering och en massa små detaljer fått ett modernt och lättarbetat kök. Hela köket är målat i vitt och alla skåpörrarna är på insidorna kornblå.

Huset Kerstin Dahlén-Lundgren och hennes familj bebodde, V. Vittusgatan 9, är ett av stadens vackra 1700-tals hus i trä. Jag tycker det är lämpligt, att här sluta mitt apropå, med ett fotografi av det (huset med flaggstången). Fotot är hämtat ur Olle Olssons samling med karlskronabilder från mitten 1900-talet, som vi har i föreningen. Fotot är ungefär lika gammalt som artikeln om köket.

Sten A. Petersson

Evert (Bengtsson) Ventorp, bosatt i Landskrona, har skrivit om barn och ungdomslivet på Norra Långö. Berättelsen är så fylld av välskrivna stämningar, att jag själv drömde mig bort till min barndoms sommarutflykter. Mamma o jag gick alltid via Pantarholmskajen där mormor bodde, till Långö då vi åt middag. (Vi sade inte lunch hemma, på den tiden, det var middag och mot aftonen kvällsmat, som gällde.) Jag minns väl hur man gick över den gamla träbron, hög o ranglig, och möttes av doften från orestörnets rosor längs Strandvägen mot badplatsen. Här växte körsbär när man närmade sig kiosken, kaprifolen blommade, syrsor höll konsert och i vassen dansade trollsländor och fjärilar. På kvällen, efter jobbet, kom pappa på cykel. Då öppnades kaffekorgen och vår lilla familj njöt av sommarkvällen tillsammans. (Då fanns ingen TV, tack och lov!) Tack Evert, för dina minnen, som jag läste med nostalgiskt igenkännande.

Redaktören.

Norra Långö

av Evert Ventorp

Norra Långö, det låter inte så märkvärdigt för den oinvidde, men för många, både stora och små, som levde runt 1930–1940 talen innebar detta lilla område ett paradiset. Inte bara för långöborna utan även för många andra karlskroniter. Dåtiden var fattig och besvärlig på många sätt, men Norra Långö var en undanflyktsplats. Den var på något sätt tidlös, för när jag tänker tillbaka från min nutid (2003) är det svårt att placera känslöstämningarna vid någon speciell tid.

Gränsen mellan Norra Långö och övriga Långö gick tvärs över ön. Den södra, bebyggda delen var väl lite större än den norra. Det fanns två för allmänheten möjliga tillfartsvägar. De som var lyckliga nog att äga en båt om än bara en liten flateka kunde naturligtvis angöra var som helst.

Norra Långö var som en värld för sig, på samma gång som det verkligen var ganska liten yta som fritidsområde (om nu det ordet fanns då) så var det i fantasin stort för oss, som var unga på den tiden. Vi talade om dess delar som om de vore landsdelar.

Du skall få följa med på en vandring. Vilken som helst eller det kanske blir en hopsättning och hopblandning av flera.

Även om vintern sökte man sig till Norra Långö, i synnerhet vid de få tillfällena som det var snö. Men det var vår, sommar och höst som var de skönaste tiderna.

För att komma från sitt hem till Norra Långö, måste man förflytta sig till fots längs grusade gator tills man kom fram till stenvallen i slutet av

Lagmansgatan. Egentligen var det ingen stenmur utan endast några stenar, från det som en gång varit en stenmur. Vi kliver över dem, tar några steg och är inne i en ny värld, som alltid är lika intressant och spännande. Först måste vi passera genom täta och höga slånbarssnår. Min barndoms slånbuskar minns jag som stora vita snödrivor. Det var den tid då näktergalarna försvarade sina små revir med ihållande sång. Vilken underbar stämning det var i försommarens tid.

Snart tar slånsnåren slut och det bär lite svagt uppåt mellan stora stenblock och man är uppe på en liten slätt. Här gick för inte så länge sedan kor och betade, vilket förklarar att det inte finns några större träd. Enar, törnrosor och hagtorn hade ännu sina finaste storlekar. Svalorna susade fram, ömsom högt i skyn, ömsom mellan buskarna. Sommarstämningen kändes total.

Stigen slingrar sig fram och snart är vi framme vid stupet. Härifrån skådar vi över Kålösundet, över Kålö och långt bortåt Ramsö och Sjuhalla. Hela Dannemarksfjärden ligger där i solglittret, smyckad med vita skärgrårdskryssare, blekingsekor och fernissade motorbåtar.

Motordunket står som en härlig ljudkuliss och alla båtarna ger liv åt den sköna vyn. Näktergalarna på Kålö bidrar med sin intensiva sång, till att skapa en intensiv försommarstämning. Vassarna längs stränderna liknar fransarna på en konstnärlig matta. Ifrån vassarna hörs sävsångarnas och rörsångarnas duettsång, intill vasskanterna simmar änder, sothöns, doppingar och andra sjöfåglar. En del av dem har redan fått sina årskullar.

Det börjar skymma och kajorna samlas vid sina sovställen. De kommer farande som stora sotflagor från alla håll. De skrävar på sitt sätt, men inget ljud får överhanden. Strax intill stupet har ett vilt körsbärsträd slagit rot. Det har stått där några år och har hunnit växa upp ända till stupkanten. Just nu står det i bröllopskrud. Det är alldeles översållat med vita blommor.

Så går vi vidare. Stigen bär ner i en dal. Där finns några höga ekar och andra träd. Man känner sig som en Robinson Crusoe, när han är på upptäcktsfärd på sin ö. Vid det tillfälle då han i sin ensamhet tänker högt och utbrister: "Hur lycklig är jag inte, som får vandra i denna undersköna dal." Jag blir lyrisk och filosofisk där jag går i sommarkvällen, som endast en känslig, naturälskande pojke kan bli. Mitt upp i allt kommer några löpare flåsande på sin träningsrunda. De stör mig inte i mitt Norra Långö och de märker nog inte mig, där de rusar fram. Lite längre bort bland buskarna har ett älskande par slagit sig ned. Norra Långö räcker till för alla.

Nu bär stigen uppåt igen och nu kommer vi fram till "Slätten". Varför den kallas så har jag många gånger undrat över. Det var bara en öppen plats, sned och ojämn. Långö AIK hade byggt en dansbana där, i den västra

kanten. På valborgsmässoafton brukade det anordnas dans och enklare förströelser. Bl.a. så ordnades fotbollsmatch mellan sotare och bagare. Den första kvarten var ena laget svart och andra vitt, sedan blev de gråare och gråare. Ibland kunde det vara damlag mot "gubblag". Några målburar finns inte. Det är några stenar och en ekstolpe som fick fungera som målstolpar. Stenarna fick ligga där permanent, för det spelades fotboll eller handboll så gott som varje dag, utom på vintern. Det var faktiskt den enda plan som fanns på Långö. I ena ändan av planen fanns ett plank för träning av hundar.

På områdena runt "Slätten" växte massor av vitsippor och vårlökar, men även blåsippor och gullvivor i mindre mängder. Det var många morsdagsbuketter som plockats där.

Slätten fick också tjänstgöra som prärie. Norra Långö var indianernas och cowboyernas förlovade land, för dem som var i lekåldern. Där jagades bufflar, där skalperades nybyggare av grymma indianer. Ja, så tedde sig Vilda Västerntid, enligt dåtidens indianböcker.

Vi traskar över slätten och kommer till slutningen ner mot badplatsen. Nu kommer det Norra Långö, där även de vuxna håller hus – på sommaren. Även de känner sig fria här, oftast samlas hela familjer på bestämda platser. Just där mellan de där buskarna brukar Johanssons hålla till och Svenssons där och där... Det brukar gå till så, att efter lunch brukar fruarna (de flesta var hemmafruar på den tiden) ordna med matkorgar, och så drog de iväg till Norra Långö med de hemmavarande barnen. Sedan inväntade de sina gubbar, som cyklade eller gick direkt från sina jobb, för att ha en härlig sommarkväll framför sig. Lör- och söndagar gällde särskilda rutiner.

Vid badplatsen finns en brygga. Vem som byggt den vet jag inte, men förmodligen några ansvarskännande vuxna från Långö, som snickrat till den. Det var dåtidens fritidsnämnd som varit i funktion. Cirka tio meter vid sidan av bryggnocken stack en liten bergklack upp ovan ytan. Den kallades för "Klippan". Avståndet var lagom för att träna undervattenssim. Klippan finns naturligtvis fortfarande kvar.

Den centrala punkten och samlingsplatsen var vid Kvists kiosk. Den ligger ett par hundra meter öster om badplatsen. Bakom kiosken finns en relativt ung granplantering. Framför kiosken finns några bord och stolar där man kan dricka en kopp kaffe med wienerbröd eller en läsk med söta Wafers kexrån. Choklad och andra godsaker finns att köpa och ibland kan Kvist och hans hustru laga till glass och det är uppskattat. Kvist har god hand med oss ungdomar och håller ordning och reda på oss. Betrodda är vi, ty har vi inte pengar, så är det bara att bli skyldig. Han har en liten svart anteckningsbok som kundreskontra. Jag hör aldrig att det är någon som

missköter sig. En liten påminnelse då och då fick vi stå ut med. Kvist är tillsyningsman för Norra Långö och de närliggande öarna Kälö och Höga Holm. Till honom får vi betala av Karlskrona stad fastställda campingavgifter. Många av Långöpojckarna bor hela somrarna i tält och det får inte ske hur som helst. Det måste vara ordning och reda och något busliv tillåts inte. Det ser Kvist till, han har respekt med sig. Jag tror nog det är ett lätt jobb för honom.

Ett par hundra meter söder om kiosken finns en stuga, intill sundet mot Arnö. I den har en man som heter Mattsson bott (med familj?). Han lär ha varit någon sorts tillsyningsman under den tid Långö tillhört Augerums kommun, före 1931. Ifrån kiosken och stugan leder en gång- och cykelväg fram till Strandvägen. Denna cykelväg är bästa vägen från Långö och de flesta besökarna tar den vägen. Ungefär på halva sträckan går en stig upp till Slätten.

Till Norra Långös udde kommer man genom att hoppa på tuvorna på den lilla sankmark som delar av Norra Långö. Ibland är det torrt mellan tuvorna så det är lätt att komma över, men oftast är det svart dy emellan dem. Då blir man svart om fötterna och det är inte alla som vill bli det. Men den som gör sig besväret, får lön för mödan. Där finns trampoliner, en 1-meters och en 4-meters. Särskilt den högsta är attraktiv inte minst för åskådare.

Ofta kommer simmagistrar och andra duktiga vattenmänniskor och visar sina konster, gratis. Det gäller bara att ha tur att vara där, när de är där. Men det är inte bara starka karlar, som behärskar trampolinen. Nej, Långö har en egen duktig flicka som är modig och behärskar även den höga trampolinen. Alla på Långö vet vem jag menar.

På Udden växer det planterade granar. De är lagom stora, så där en 3 meter höga. Välväxta och granna, det är som labyrintgångar mellan dem, ibland med lite fria, öppna ytor. Precis lagom för att ge plats åt ett eller ett par tält, för campar det gör man på Udden. Man flyttar ut vid pingsthelgen och flyttar hem någon gång i slutet av augusti eller i början av september.

Det är i första hand pojckarna från Långö, både sådana som fortfarande går i skolan och de som redan börjat arbeta, som på det sättet utnyttjar sommaren för mesta möjliga gemenskap.

Från Sven Carlsson, Harstorp, Rödeby, har det kommit "Hästöminnen", bilder med Svens kommentarer, något som jag hoppas flera vill ta efter. Man behöver inte vara "författare" för att vara med i vårt blad. Bilder som publiceras här blir, genom alla som samlar på bladet, värdefull dokumentation för eftervärlden om hur det var här förr.

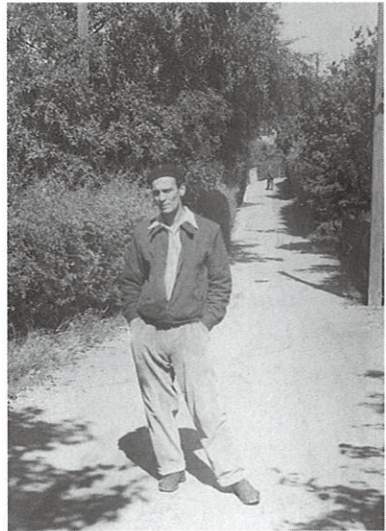
Red.

Minnen från Hästö

av Sven Carlsson

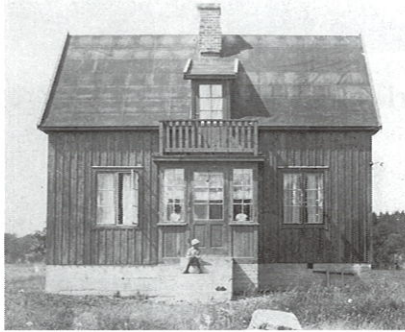
Jag kom till Hästö i början på 20-talet. Det fanns då inga kommunikationer. Man fick antingen åka båt eller gå till spårvagnen på Bergåsa. Bussförbindelsen kom till hästö 1927. Kortet på bussen är från 1932. Registreringsnumret var K 324. Busschauffören hette Tage Andersson och hade en bror Thure Andersson. Militären är Bertil Magnusson.

Bussföretaget ägdes av bussägare Magnusson som hade sitt garage på Långö där han även bodde. Bakgrunden på busskortet visar ett hus som ägdes där en Börje Andersson bodde. Det var knappt att bussen kunde svänga uppe vid Herrgården. Hästö gård revs i september 1968.

På andra sidan Coldinuvägen hade bonden Karlsson sina kor tjudrade. Vi som barn fick gå ner till sjön och vattna korna för 25 öre. På den tiden fick man en sockerdricka och en 15 öres fläta (det var andra tider då). I vassen landade kajorna innan dom for in till kyrktornen på Stortorget i Karlskrona.

Skansvägen i bakgrunden. Bilden är tagen 1951. Oscarsvärnskärrret är borta nu men fotot visar husen på Skansvägen från Vämö.

Huset jag själv bodde i är Skansvägen 21, det byggdes av min far år 1927. Fotot föreställer mig sex år gammal då huset är nybyggt. Där trädet står är Oscarsvärn och till vänster Vämö.

Skansvägen var smal, endast häst och vagn kom fram, men det gick en liten väg upp till Herrgårdsvägen, där det fanns en mjölkaffär som kortet med bussen ovan visar. Den är sedan länge borta.

Bilden intill visar Birgitta Wernersson framför Skansvägen 15 "Oscarsborg".

Kortet från vår tomt nedan, visar uthuset som innehöll utedass, höns- och vedbod. Och hönsen på tomt till Villa Högby, Skansvägen 21. Då eldades det i vedspis och kakelugnar. En morgon då vi kom ut till höns- och vedhuset fanns det bara fjädrar kvar. Vi hade glömt stänga så räven hade fått sig ett skrovsmål.

Vår hund Peggy och tuppen slogs ofta men hon bet aldrig.

På ängen utanför Högby, som vårt hus hette, satt Emanuel Swahn på en sten, med sin ko som var il-sken. Min far fick sitta hos kon medan hon mjölkades och även leda henne hem.

Där staketet slutar mittför ängen stod Lars Göran Pettersson, sedermera Porshed, och fick en kula i ansiktet av en som stötte kula utanför vårt hus. Det bar iväg till lasarettet direkt. Det vita huset till vänster, är Skansvägen 22, som byggdes av Charles Karlsson år 1928. Han var anställd på varvet. Huset sålde han till en som hette Nilsson från Göteborg. Här fanns två pojkar Erik-Arne och Sten. Sten flyttade tillbaka till Göteborg där han blev lokförare. Han lever fortfarande. Huset till höger är Herrgårdsvägen 25 som ägdes av flaggmaskinist Harald Gråberg. Nästa är nr. 27 som ägdes av en militär Arveström och så nr. 29 vars ägare var auktionsutroparen Harald Neuendorf. Fotot är taget 1952.

Här fanns också Gärdet, som användes som fotbollsplan. Där är nu bebyggt med 3 rader hus, Enholmsvägen, Apotekarevägen och Herrgårdsvägen. På Enholmen bodde för övrigt en person som hette Ericksson året om.

Fotbollen var ett stort intresse för många grabbar och här ser vi HIFs B-lag på Gräsvik våren 1938. (Sven, Svante, Axel, Åke, Ernst, Åke, Sten, Gunnar, Stig, Åke, Rune. Lagledaren är Karl Schröder.

Så ett kort från Hästövarvet som nu också det är borta. Där har många Hästöpojkar knackat rost. I bakgrunden syns verkmästare Regnells hus. Bilden är tagen 1952.

Slutligen en bild från vintern 1947 då amerikanska fartyg låg infrusna långt utanför Karlskrona och man körde förnödenheter och personer med bilar på isen.

Fotot på besättningsmän och poliser är taget utanför polisstationen som då låg i Rådhuset i Karlskrona.

Poliserna är från vänster Henry Andersson, Nils Bard, Sven Hillspång, Bergkvist, Harry Åkesson, Ingemar Gustavsson och Dick Westlund.

För kännedom meddelas att vår stad nu sedan ett år tillbaka berikats med en **MARINENS UNGDOMSMUSIKKÅR**, till vardags benämnd **MUK**.

Föreningen Gamla Carlsrona har samarbete med Marinens Musikårs Vänner och vill nu berätta för våra medlemmar att det finns möjlighet att stödja denna ungdomsblåsorkester. Den som är intresserad att bli stödmedlem, kan betala in avgift för enskild medlem på 50:-, för familj 100:-, till postgiro-nummer 36 90 63-3.

Ansvaret för verksamheten är Lennart Lovén. Rönnvägen 24, 370 34 Holmsjö.

John Karlsson, pensionerad lokförare vid C.W.J (Carlskrona-Wexjö Jernvägar) har medverkat i bladet tidigare (änkehuset) och har sänt in en historik värd att bevaras åt eftervärlden. John, hängiven föreningsmedlem och lika hängiven Möllebacksbo, har samlat material till ett privat järnvägsarkiv ur vilket detta är hämtat.

Red.

En kortfattad historik över C.W.J. Kamratförenings verksamhet åren 1945-1964

ur John Karlssons arkiv

Ett av C.V. J ånglok, no: 15, som var igång på 1950-talet.

C.W.J. Kamratförening kan fira sitt tjugonde årssammanträde och årsfest 1964 samtidigt som föreningens avslutningsfest hålles.

En återblick och en historik över kamratföreningens verksamhet presenteras här.

Bildandet av C.W.J. kamratförening

Vid ett under våren 1945 hållet sammanträde i Karlskrona, där representanter för såväl Karlskrona - Wäxjö Järnvägstyrelse som C.W.J. Pensionstiftelse var närvarande, höll fbm Oscar Nilsson ett tacktal och samtidigt föreslog han Pensionstiftelsens medlemmar att bilda en kamratförening. I denna förening skulle helst som medlemmar ingå samtliga f.d. C.W.J.-are. Såväl Konsul Petri som Kamrer Törneblad visade stort intresse för Nilssons förslag. Detta skulle säkerligen förena och hålla samman f.d. C. W. J.-are samt skapa möjligheter att tillsammans minnas gemensamma upplevelser och andra händelser vid den gamla banan.

Precis vad som också skett under festliga och gemytliga former de år, som gått sedan C.W.J. Kamratförening bildades. Fbm Oscar Nilsson sammankallade till ett möte den 30 juni 1945 i Karlskrona. Protokollet fört vid detta möte har så mycket att berätta om bildandet av föreningen att det återgives in extenso.

Protokoll fört vid sammanträde för bildande av C.W.J. Kamratförening samt bildande av interimstyrelse den 30 juni 1945.

- § 1. Sammanträdet öppnades av Konsul Petri, som hälsade de närvarande välkomna.
- § 2. Av fbm Oscar Nilsson uppgjord dagordning upplästes och godkändes.
- § 3. Konsul Petri lämnade en kortfattad översikt om förberedelserna, som han tillsammans med fbm O.Nilsson träffat i och för bildandet av C:W:J: Kamratförening. Konsul Petri meddelade vidare att ett belopp av 2000:- ställts till den blivande föreningens förfogande av C.W.J. i likvidation styrelse och ställde i utsikt ytterligare kronor 1000:- från samme givare
- § 4. De närvarande beslöt enhälligt att bilda en kamratförening, som fick i dopet namnet: C.W.J. Kamratförening.
- § 5. Företogs val av interimstyrelse att fungera fram till årsmötet, som beräknas avhållas någon gång augusti - september i år.
Enhälligt utsågs följande styrelse: Hedersordförande: Konsul Petri. Hedersledamot: Kamrer J. Törneblad. Ordförande: Fbm O. Nilsson
Sekreterare: Knt G. Ehrling Kassör: Stins B. Holmgren Övriga ledamöter: Knr A. Holmberg Repr. S. Karlsson. Suppleanter: Lokf. E. Risberg Stk: K. Hultberg
- § 6. Sammanträdet beslöt enhälligt att ge föreningens första årsmöte en festlig inramning.
- § 7. Nilsson och Ehrling fick i uppdrag att träffa anordningar för årsmötet vad beträffar lekamliga spisen.
- § 8. Stins Holmgren och knt Gustavsson utsågs av sammanträdet att ordna med underhållning och dekorerings av lokalen för årsmötet.
- § 9. Sammanträdet uppdrog åt Nilsson och Ehrling utarbete förslag till stadgar för föreningen. Stadgeförslaget föreläggs årsmötet.
- § 10. Sammanträdet beslutade enhälligt att samtliga till föreningen anslutna medlemmar inbjudes till årsmötet och att supé anordnas i härför lämplig lokal. Medel till denna måltid utanordnas av föreningens medel.
- § 11. Som intet vidare förelåg till behandling avslutades sammanträdet av Konsul Petri som tackade de närvarande för visat intresse. I detta sitt anförande vände han sig särskilt till fmb Nilsson som han tackade för det stora förarbetet han lämnat den nu bildade föreningen

Oscar Nilsson
Ordf.

G. Ehrling
Skr.

Två glada järnvägsfantaster som alltid var med och underhöll på C.W.J. fack- och kamratfester. Stig Wihlborg och Martin Okmark.

Så börjar verksamheten

Det första årsmötet och den första årsfesten hölls den 25 augusti 1945. Årsmötet hölls i Folkets Hus stora sal där ett 150-tal medlemmar var närvarande. Hela interimstyrelsen blev vald till C:W:J. Kamratförenings första styrelse. Sydöstra Sveriges Dagblad den 27 aug. 1945 har att berätta: "Karlskrona-Wäxjö Järnvägs kamratförening inledde i lördags sin verksamhet med ett synnerligen välbesökt sammanträde i Folkets Hus, där förhandlingar och beslut präglades av föredömlig enighet och följande samkväm i Hantverksföreningens festlokal, där samhörigheten, kamratskapet och gemytet hela kvällen tronade i högsätet. Det var med andra ord en utomordentligt lyckad upptakt som bådär enbart gott för föreningens fortsatta verksamhet."

Att anskaffa föreningsmärken uppdrogs åt Stins E. Holmgren. Föreningsmärket blev en nål med en kopia av det gamla C.W.J. märket med bevingat hjul. Konsul Petri framförde sitt tack för att han kallats till posten som hedersordförande. Samtidigt meddelade konsuln att C. W. J:s styrelse beslutat till kamratföreningen som gåva överlämna sin gamla ordförande-klubba, vars ålder är lika med C. W. J :s. Denna klubba användes här i dag av kamratföreningens ordförande under alla åren fbm Oscar Nilsson, som föredömligt skött den ärevördiga klubban, vilket framgår av många protokollförda tack till honom.

Som gåvor till kamratföreningen har vidare överlämnats från CWJ:s styrelse i likvidation genom och förmedlade av Konsul Petri sammanlagt kr 8300:-. Föreningen har fått mottaga gåvor i form av penningar från kamrer Törneblad och lokförare K. Fernström samt en anonym givare. Det kan nämnas att årsavgiften till föreningen har varit tre kronor. Men redan den 29 april 1946 diskuterade styrelsen en höjning av årsavgiften. De tre kronorna ha dock stått sig under hela verksamhetstiden. Vid flera tillfällen har frågan angående damernas inbjudan till årsfesten behandlats. Damerna ha

dock icke haft tur att få vara med. Kamratfesterna ha firats manligt men värdigt i av Gustavsson, Gullberna konstnärligt välgjort och roligt dekore-
rade festlokaler. 75 år sedan Karlskrona-Wäxjö Järnväg öppnades för trafik
den 4 augusti 1874 borde högtidlighållas och firas ansåg ett enhälligt års-
möte 1948 och fattade beslut om en extra uttaxering av två kronor per
medlem härför. Den 31 juli 1949 å Saltö Utkik firades också såväl Karlskro-
na - Wäxjö Järnvägs invigning år 1874 som C.W.J. Kamratförenings femte
årsfest. I denna deltog föreningens hedersordförande Konsul Petri, heders-
ledamoten Kamrer Törneblad och Konsul Ernberg samt etthundratjugo
medlemmar.

I samband med årsmötena ha ofta lyckade utflykter i Karlskrona skär-
gård anordnats. Även har vid en del andra årsmöten besök å Kungsholms-
fort och Blekinge museum samt Marinmuséet och i tunneln gjorts. Heders-
ordförande Konsul Petri inbjöd C. W. J. Kamratförening till Djupadal den 2
augusti 1959. I denna vällyckade utflykt deltog ett sjuttioal medlemmar.
Konsuln bjöd alla på kaffe vid den vackra Silverforsen varefter Djupadal
med alla dess sevärdheter besågs. Några av dessa utflykter och årsfester
har filmats av bangårdsmästare Hultberg.

Stk John-Olof Karlsson var en av de äldre medlemmarna i kamratföreningen född 1887 och veteran i facket.

Föreningens avveckling

Vid sammanträde med C.W.J. Kamratförenings styrelse den 7 september 1961 behandlades ärendet angående föreningens fortbestånd, som det heter i protokollet. Något beslut fattade icke men det konstaterades också enligt protokollet att gamla C. W. J.-are blir färre och färre. Styrelsesammanträdet den 7 maj 1963 beslöt att upptaga föreningens avveckling på årsmötets dagordning samt föreslå årsmötet att i samband med tjugonde årsfesten upphöra med föreningen. Detta blev även såväl årsmötet 1963 som extramötet den 8 november samma år enhälliga beslut.

Kamratföreningens styrelse var av hedersordföranden Konsul Petri in-
bjudan att hålla sitt styrelsesammanträde hos honom å det vackra Djupadal

den 14 september 1963. Formerna för att högtidligt och festligt avsluta föreningen behandlades. På konsulns förslag beslöts att till avslutningsfesten inbjuda generaldirektör Upmark och att nämnda fest skulle hållas å hotell Savoys festvåning sommaren 1964.

Och här äro vi samlade till det sista årsmötet och avslutningsfesten, varför historiken avslutas med att omnämna att Hedersordförande har varit allt sedan föreningen bildades konsul C. Petri som med sin närvaro hedrat samtliga kamratföreningens årsfester.

Hedersledamot lika länge framlidne kamrer Törnebladh.

Under hela verksamhetstiden har fbm Oscar Nilsson varit föreningens Ordförande.

Protokollsekreterare: Knt G. Ehrling år 1945, tm A. Lilja åren 1946-1962, tm. K. Lymark åren 1962-1964.

Kassör: Stins Holmgren åren 1945-1953, repr. A. Holmberg åren 1954-1964.

Vice ordförande: Knr A. Holmberg åren 1945-1953, Lokför. P. W. Delenius åren 1957-1964

Vice sekreterare: Repr. S. Karlsson åren 1945-1953, Stins B. Holmgren år 1954, Lokför. P. W. Delenius åren 1955-1956, Knr A. Holmberg åren 1957-1958, Tm. K. Lymark åren 1959-1962, Lokför. E. Risberg åren 1963-1964. Lokförarna M. Holmberg och W Johansson har haft viktiga uppdrag att fylla vid ett stort antal av föreningens årsfester.

Ett hårt arbete var det C.W.J. personal har att utföra under banans tillväxtid och i jämförelse med nuvarande förhållande var avlöningen låg. Sällan har dock en personal varit så väl samarbetad, och sällan har arbetslusten varit så stor. Järnvägarna lade grunden till vårt nuvarande välstånd, och alla kände glädjen att vara med och föra utvecklingen framåt. Bildandet av C.W.J. Kamratförening var ett uttryck för samhörigheten inom företaget. I tjuo år har föreningen verkat. Dess enda syfte har varit att bereda kamraterna tillfälle att träffas för att uppliva gamla minnen och att utbyta erfarenheter. Den livlig anslutningen till sammanträdena har visat, att vänskapen har varit fast. Under nära två decennier har föreningen på ett hedrande och vackert sätt skött sin uppgift, och fastän den nu upplöses, kommer vänskapsbanden helt säkert att bestå.

Karlskrona i juli 1964: Oscar Nilsson, P. W. Delenius, K. Lymark, E. Risberg, A. Holmberg.

Karlskrona Centralstationsområde på 1950 talet. Oljetornet var för de oljeaddade ångloken. Till vänster i bilden skymtar stenkolslagren.

Välkomna till höstens program !

Torsdag 23 okt kl. 19.00

Vår eminente programledare Rolf Johansson ordnar musikgissning med priser.

Torsdagen 13 nov kl 19.00

Välkände Christer Peters besöker föreningen och bjuder på ett av sina charmerande underhållningsprogram.

Söndagen 30 nov kl 12.00–18.00

1 advent. Öppet hus ! Vi har som traditionen bjuder försäljning av vår årsbok, **Barn av sin tid**, som i år är författad av Åsa Håkansson. Vi bjuder på glögg och pepparkakor. Klockan 16.00 får vi besök av Lucia med tärnor.

Vårens programförslag 2004

Onsdagen 11 febr kl. 15.00

Bildspel från Karlskrona.

Torsdagen 18 mars kl. 15.00

Allsång med från Karlskrona musikskola välkända Anna-Stina Borrum.

Onsdagen 21 april kl. 19.00

Besök av "Däkorna" ifrån Gamla Vis- och Spelmansklubben.

Lördagen 1 maj kl 07.00

Reveljmarsch! Vi samlas på Sparregården. Efter marschen välkomna på kaffe och bulle samt pratstund i föreningslokalen. Samtliga arrangemang anordnas i föreningslokalen Alamedan 11.

Samtliga arrangemang anordnas i föreningslokalen Alamedan 11.

Notera dessa uppgifter i Din almanacka. Ingen ytterligare annonsering!

Läs i lokaltidningen under rubriken "i korthet" eller "Det händer i dag" så hittar Du vår lilla påminnelse.

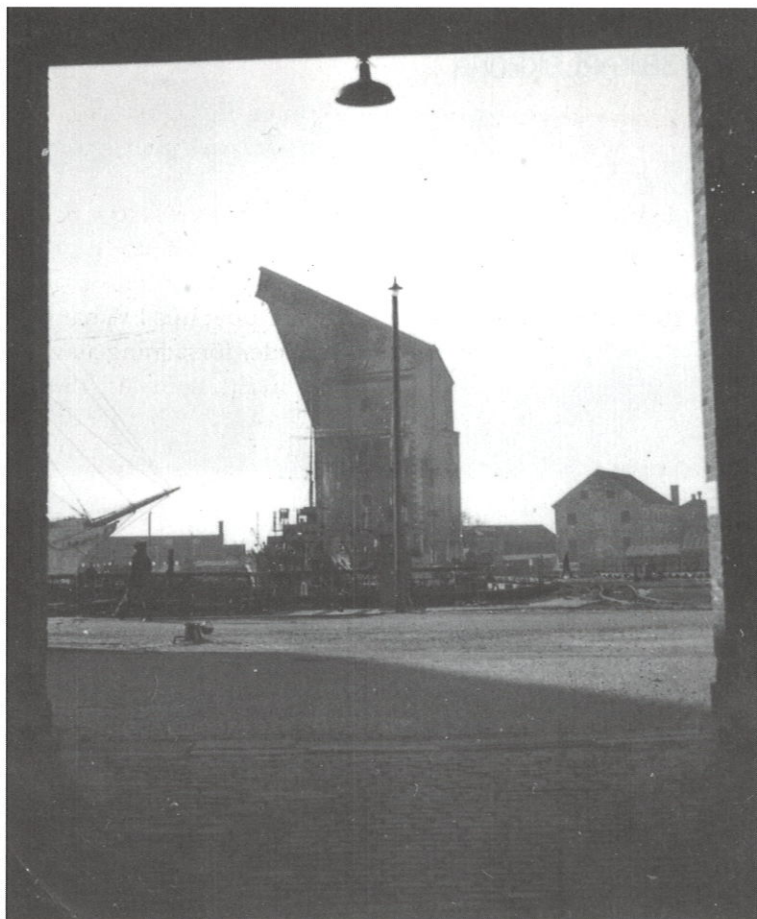

Studiecirkeln "Lär känna din stad"

Föreningen Gamla Carlsrona, i samarbete med ABF Karlskrona, startar studiecirkel om gamla namn på platser och byggnader i Karlskrona.

Start den 7/10 kl 18.00–20.30 Plats: Alamedan 11.

Anmälan till exp. tel 0455 - 101 91 (telefon svarare: 101 90)
eller till cirkelledaren: Ingemar Fredriksson, 0455 - 148 87.

*Port 17. Mastkranen sedd genom portöppningen. Det är nog fören på af Chapman som skymtar, henne som Stockholm lade beslag på, och gjorde till vandrarhem. Här utanför hade spårvagnarna sin ändhållplats. Författaren till versen på sid 21–22, som skrevs för nu ganska länge sedan, framlidne Martin Okmark, blev som ledande revyartist i varosrevyerna på gamla teatern, tillsammans med Stig Wihlborg, lokal "kändis" i vår stad och kräver nog ingen närmare presentation. (I nr.2 1990 fanns en artikel om hans barn och ungdomstid, som jag hann få, innan han gick bort.)
Redaktören.*

KARL HÄRANSSON

PORTO BETALT P
FÖRENINGSBREV

LAGMANSGATAN 24
371 38 KARLSKRONA

1888. Torgbild, Karlskrona.
Före det Saluhallen byggades förekom det en livlig handel i små bodar på Fisktorget.
Detta framgår av bilden, ett vykort som sändes från Karlskrona för 100 år sedan.